

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 6 lipca 2026 r.

Pozycja 84

POSTANOWIENIE

z dnia 16 grudnia 2025 r.

Sygn. akt SK 46/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski – przewodniczący
Stanisław Piotrowicz
Bartłomiej Sochański
Wojciech Sych
Michał Warciński – sprawozdawca,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 16 grudnia 2025 r., skargi konstytucyjnej Agencji Wydawniczej [...] sp. z o.o. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 130 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2017 r. poz. 776, ze zm.), w części obejmującej zwrot „jeżeli przed datą zgłoszenia znaku towarowego w Urzędzie Patentowym znak ten nabrał, w następstwie jego używania, charakteru odróżniającego”, z art. 7, art. 20, art. 21 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 120 ust. 1 w związku z art. 120 ust. 2 w związku z art. 129¹ ust. 1 pkt 3 w związku z art. 130 w związku z art. 138 ust. 1 w związku z art. 156 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim „ze wskazanych przepisów (...) wynika definicja znaku towarowego charakteryzującego się wtórną zdolnością odróżniającą, zastosowana w szczególności w postępowaniu będącym podstawą niniejszej skargi konstytucyjnej”, z art. 7, art. 20, art. 21, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji,
- 3) art. 130 w związku z art. 252 ustawy powołanej w punkcie 1 oraz w związku z art. 75 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096, ze zm.) w części, w której „art. 252 p.w.p. ustanawia generalne odesłanie do przepisów k.p.a. w kwestii postępowania przed UPRP, a co za tym idzie p.w.p. nie zawiera wystarczających uregulowań dotyczących postępowania dowodowego w sprawach dotyczących znaków towarowych, które uwzględniałyby szczególnie charakter tego postępowania”, z art. 2, art. 7, art. 21 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji,
- 4) art. 130 w związku z art. 120 ust. 2 ustawy powołanej w punkcie 1 w związku z art. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914, ze zm.) w związku z art. 24 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, ze zm.) w części, dotyczącej

- „przesłanek przyznania prawa ochronnego na słowny znak towarowy będący jednocześnie tytułem prasowym, mając na względzie szczególne obowiązki organów państwowych ustanowione na gruncie art. 2 Prawa prasowego, tj.: obowiązku organów państwowych działania zgodnego z Konstytucją RP poprzez stwarzanie prasie warunków niezbędnych do wykonywania jej funkcji i zadań oraz ze względu na fakt, że tytuł prasowy jest traktowany przez orzecznictwo jako dobro osobiste”, z art. 7, art. 14, art. 20, art. 32 ust. 1 Konstytucji,
- 5) art. 130 w związku z art. 2 ustawy powołanej w punkcie 1 oraz art. 3, art. 10 i art. 18 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2019 r. poz. 1010, ze zm.) w zakresie, w jakim „niedookreślona treść art. 130 [ustawy powołanej w punkcie 1] wpływa na orzecznictwo, w ten sposób, iż zastosowanie tego przepisu przez organy administracyjne oraz Sądy Administracyjne w trakcie jednego postępowania oraz w odniesieniu do postępowań podobnych pozostaje ze sobą we wzajemnej sprzeczności, w wyniku czego podmioty, chcąc chronić przysługujące im prawa wynikające z potrzeby ochrony znaku towarowego, muszą odwoływać się nie do przepisów [powołanej w punkcie 1], które nie spełniają swojej funkcji, ale do przepisów u.z.n.k., a w szczególności do: art. 3 u.z.n.k. (...), art. 10 u.z.n.k. (...), w konsekwencji także do art. 18 u.z.n.k., który zawiera możliwe roszczenia przedsiębiorcy poszkodowanego czynem nieuczciwej konkurencji”, z art. 7, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji,
- 6) art. 156 ust. 1 pkt 2 ustawy powołanej w punkcie 1 w związku z art. 7 ustawy powołanej w punkcie 3 w zakresie, w jakim „art. 156 p.w.p. odnosi się do wszelkich oznaczeń, a nie tylko do oznaczeń używanych w funkcji znaku towarowego”, z art. 7, art. 21, art. 64 ust. 3 Konstytucji,
- 7) art. 244 ust. 1 w związku z art. 259 ustawy powołanej w punkcie 1 w związku z art. 5 § 2 pkt 4 w związku z art. 15 w związku z art. 127 § 1 i 3 powołanej w punkcie 3 oraz art. 262 ustawy powołanej w punkcie 1 w związku z § 15 zarządzenia nr 7 Prezesa Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 września 2016 r. w sprawie szczegółowej organizacji wewnętrznej Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Urz. UPRP poz. 8, ze zm.) i odpowiadające mu analogiczne wcześniejsze regulacje wydane na podstawie art. 262 ustawy powołanej w punkcie 1 w zakresie, w jakim „art. 244 pkt 1 p.w.p. odsyła do przepisów k.p.a. w ten sposób, że od decyzji UPRP w I instancji stronie służy wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy w rozumieniu k.p.a., a nie odwołanie od takiej decyzji (...)”, z art. 78, art. 20, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji,
- 8) art. 187 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 1302, ze zm.) w części, w jakiej „ustanawia fakultatywność działania Naczelnego Sądu Administracyjnego, tj. Naczelny Sąd Administracyjny może – ale nie ma takiego obowiązku – przedstawić zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości zawarte w skardze kasacyjnej do rozstrzygnięcia składowi siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, także w przypadku, jeżeli takie zagadnienie występuje nie w takiej samej, ale tej samej rozpatrywanej sprawie”, z art. 7 i art. 45 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło większością głosów.

UZASADNIENIE

I

1. Agencja Wydawnicza [...] sp. z o.o. (dalej: skarżąca lub spółka) wniosła 24 czerwca 2019 r. (data nadania) skargę konstytucyjną o stwierdzenie niezgodności:

1) art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2019 r. poz. 501, ze zm. ; dalej: p.w.p.) „w części, w której legalna definicja ogólna znaku towarowego wskazuje na przesłankę odróżniania przez znak towarowy towarów jednego przedsiębiorstwa od towarów innego przedsiębiorstwa (tzw. zdolność odróżniająca znaku towarowego)”, z art. 7, art. 20, art. 21 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji,

2) art. 130 p.w.p., w części „jeżeli przed datą zgłoszenia znaku towarowego w Urzędzie Patentowym znak ten nabrał, w następstwie jego używania, charakteru odróżniającego”, z art. 7, art. 20, art. 21 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji,

3) art. 130 p.w.p. „w części, w której w wyniku przeprowadzonych nowelizacji z jego treści usunięto sformułowanie «w szczególności»”, z art. 21, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 1 i 2, art. 176 Konstytucji,

4) art. 120 ust. 1 w związku z art. 120 ust. 2 w związku z art. 129¹ ust. 1 pkt 3 w związku z art. 130 w związku z art. 138 ust. 1 w związku z art. 156 p.w.p. „w zakresie w jakim ze wskazanych przepisów p.w.p. wynika definicja znaku towarowego charakteryzującego się wtórną zdolnością odróżniającą, zastosowana w szczególności w postępowaniu będącym podstawą niniejszej skargi konstytucyjnej”, z art. 7, art. 20, art. 21, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji,

5) art. 130 w związku z art. 252 p.w.p. oraz w związku z art. 75 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 730, ze zm.; dalej: k.p.a.) „w części, w której art. 252 p.w.p. ustanawia generalne odesłanie do przepisów k.p.a. w kwestii postępowania przed UPRP, a co za tym idzie p.w.p. nie zawiera wystarczających uregulowań dotyczących postępowania dowodowego w sprawach dotyczących znaków towarowych, które uwzględniałyby szczególny charakter tego postępowania”, z art. 2, art. 7, art. 21 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji;

6) art. 130 w związku z art. 120 ust. 2 p.w.p. w związku z art. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914, ze zm.; dalej p.p.) w związku z art. 24 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018 r. poz. 2244, ze zm.; dalej: k.c.), „w części dotyczącej przesłanek przyznania prawa ochronnego na słowny znak towarowy będący jednocześnie tytułem prasowym, mając na względzie szczególne obowiązki organów państwowych ustanowione na gruncie art. 2 Prawa prasowego (...), oraz ze względu na fakt, że tytuł prasowy jest traktowany przez orzecznictwo jako dobro osobiste”, z art. 7, art. 14, art. 20, art. 32 ust. 1 Konstytucji,

7) art. 130 w związku z art. 2 p.w.p. oraz art. 3, art. 10 i art. 18 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2019 r. poz. 1010, ze zm.; dalej: u.z.n.k.) „w zakresie w jakim niedookreślona treść art. 130 p.w.p. wpływa na orzecznictwo w ten sposób, iż zastosowanie tego przepisu przez organy administracyjne oraz Sądy Administracyjne w trakcie jednego postępowania oraz w odniesieniu do postępowań podobnych pozostaje ze sobą we wzajemnej sprzeczności, w wyniku czego podmioty, chcąc chronić przy-

sługujące im prawa wynikające z potrzeby ochrony znaku towarowego, muszą odwoływać się nie do przepisów p.w.p., które nie spełniają swojej funkcji, ale do przepisów u.z.n.k.”, z art. 7, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji,

8) art. 156 ust. 1 pkt 2 p.w.p. w związku z art. 7 k.p.a. „w zakresie w jakim art. 156 p.w.p. odnosi się do wszelkich oznaczeń, a nie tylko do oznaczeń używanych w funkcji znaku towarowego”, z art. 7, art. 21, art. 64 ust. 3 Konstytucji,

9) art. 156 ust. 2 p.w.p. „w zakresie, w jakim przepis ten dopuszcza na używanie oznaczeń wskazywanych w art. 156 ust. 1 w dowolnym zakresie, podczas gdy, zwłaszcza w przypadku znaków, które nabyły wtórną zdolność odróżniającą, używanie takich oznaczeń w funkcji znaku towarowego winno być zakazane, a ponadto dowolne interpretowanie przesłanki zgodności z uczciwymi praktykami w przemyśle i handlu, w szczególności uznanie, że jakiegokolwiek używanie spornego znaku w obrocie przez konkurentów *de facto* uniemożliwia rejestrację znaku towarowego czy nabycie wtórnej zdolności odróżniającej”, z art. 7, art. 20, art. 21 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji,

10) art. 244 ust. 1 w związku z art. 259 p.w.p. w związku z art. 5 § 2 pkt 4, w związku z art. 15, w związku z art. 127 § 1 i 3 k.p.a. oraz art. 262 p.w.p. w związku z § 15 zarządzenia nr 7 Prezesa Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 września 2016 r. w sprawie szczegółowej organizacji wewnętrznej Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Urz. UPRP poz. 8, ze zm.; dalej: zarządzenie Prezesa UPRP) i odpowiadające mu analogiczne wcześniejsze regulacje wydane na podstawie art. 262 p.w.p. „w zakresie, w jakim art. 244 pkt 1 p.w.p. odsyła do przepisów k.p.a. w ten sposób, że od decyzji UPRP w I instancji stronie służy wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy w rozumieniu k.p.a., a nie odwołanie od takiej decyzji”, z art. 78 w związku z art. 20, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji,

11) art. 187 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 1302, ze zm.; dalej: p.p.s.a.) „w części w jakiej ustanawia fakultatywność działania Naczelnego Sądu Administracyjnego”, z art. 7, art. 45 ust. 1 Konstytucji.

1.1. Skarga konstytucyjna została złożona w związku z następującym stanem faktycznym:

Decyzją z 25 marca 2008 r. Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: UPRP) odmówił skarżącej udzielenia prawa ochronnego na znak towarowy „100 panoramicznych”, zgłoszony 5 marca 2003 r., ze względu na brak dostatecznych znamion odróżniających. 30 maja 2008 r. skarżąca złożyła wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy zakończonej decyzją z 25 marca 2008 r. Po ponownym rozpatrzeniu sprawy UPRP w decyzji z 29 grudnia 2009 r. utrzymał w mocy poprzednią decyzję o odmowie udzielenia prawa ochronnego.

Na decyzję UPRP z 29 grudnia 2009 r. spółka wniosła skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego żądając jej uchylenia w całości. Skarżąca zarzuciła przedmiotowej decyzji, naruszenie przepisów postępowania, tj.: art. 7, art. 8, art. 77 § 1, art. 80, art. 107 § 3 k.p.a. poprzez błędne ustalenie stanu faktycznego i przekroczenie granic swobodnej oceny materiału dowodowego oraz wadliwe uzasadnienie faktyczne i prawne; a także naruszenie prawa materialnego, tj. art. 129 i art. 130 p.w.p.

Wojewódzki Sąd Administracyjny (dalej: WSA) w Warszawie w wyroku z 26 kwietnia 2010 r., sygn. akt VI SA/Wa 410/10, oddalił skargę spółki.

Od powyższego wyroku spółka wniosła skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego (dalej: NSA). Zaskarżając wyrok w całości, spółka zarzuciła mu naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 1, art. 3, art. 133 § 1, art. 141 § 4 oraz art. 145 § 1 pkt 1 lit. c i art. p.p.s.a., poprzez wadliwą ocenę ustaleń faktycznych oraz niewyjaśnienie powodów, dla których WSA uznał, że UPRP w spo-

sób właściwy zastosował przepisy prawa materialnego, dokonując ich prawidłowej interpretacji. Skarżąca zarzuciła także naruszenie prawa materialnego – art. 130 p.w.p. – które miało wpływ na wynik sprawy.

Wyrokiem z 8 listopada 2011 r., sygn. akt II GSK 1033/10, NSA uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania WSA w Warszawie.

Wyrokiem z 6 lutego 2012 r., sygn. akt VI SA/Wa 2391/11, WSA w Warszawie uchylił zaskarżoną decyzję z 29 grudnia 2009 r. oraz utrzymaną przez nią w mocy decyzję UPRP z 25 marca 2008 r.

31 października 2013 r. UPRP wydał decyzję, w której odmówił udzielenia prawa ochronnego na znak „100 panoramicznych”, zgłoszony 5 marca 2003 r. przez skarżącą. Po ponownym rozpatrzeniu sprawy, na wniosek skarżącej z 7 stycznia 2014 r., UPRP decyzją z 17 listopada 2014 r. utrzymał w mocy swoją decyzję z 31 października 2013 r.

Od decyzji z 17 listopada 2014 r. spółka wniosła skargę do WSA w Warszawie, zrzucając jej naruszenie art. 153 i art. 170 p.p.s.a.; naruszenie przepisów postępowania, tj.: art. 6, art. 7, art. 8, art. 11, art. 77, art. 80 oraz art. 107 § 3 k.p.a., w związku z art. 252 p.w.p. poprzez błędne ustalenia co do stanu faktycznego, a także naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 130 p.w.p. poprzez błędną wykładnię tego przepisu.

W wyroku z 27 sierpnia 2015 r., sygn. akt VI SA/Wa, WSA w Warszawie uchylił zaskarżoną decyzję i poprzedzającą ją decyzję z 31 października 2013 r.

Od powyższego wyroku UPRP wniósł skargę kasacyjną do NSA, wnosząc o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. W skardze kasacyjnej UPRP zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego mającego istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: art. 145 § 1 pkt 1 lit. c p.p.s.a. w związku z art. 7, art. 77 § 1, art. 80, art. 107 § 3 k.p.a., art. 153 oraz art. 141 § 4. Ponadto, UPRP zarzucił naruszenie prawa materialnego mające wpływ na wynik sprawy tj.: art. 129 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 1 i 2 w związku z art. 130 p.w.p. poprzez ich błędną wykładnię.

NSA w wyroku z 12 października 2017 r., sygn. akt II GSK 713/16, uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania WSA w Warszawie.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy ze skargi spółki na decyzję UPRP z 17 listopada 2014 r., WSA w Warszawie 27 lutego 2018 r. wydał wyrok, w którym oddalił skargę spółki, sygn. akt VI SA/Wa 2465/17.

Od powyższego wyroku WSA w Warszawie spółka wniosła skargę kasacyjną zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego: art. 130 p.w.p. poprzez jego błędną wykładnię, art. 2 ust. 1 p.w.p. poprzez jego niezastosowanie, art. 129 ust. 2 pkt oraz art. 130 zdanie drugie p.w.p. poprzez ich błędną wykładnię, art. 120 ust. 1 i 2 p.w.p. poprzez jego błędną wykładnię, art. 129 ust. 2 pkt 3 p.w.p. oraz art. 130 zdanie drugie p.w.p. poprzez ich błędną wykładnię, art. 2 p.w.p. poprzez jego niezastosowanie oraz art. 10 u.z.n.k. poprzez jego błędną wykładnię, art. 21, art. 20 ust. 1, art. 20 ust. 2 pkt 1 oraz art. 7 ust. 2 pkt 1 p.p. poprzez ich błędną wykładnię, art. 154 p.w.p. poprzez jego błędną wykładnię, art. 6 ust. 1 *in principio*, art. 156 ust. 1 pkt 2, art. 156 ust. 2 oraz art. 158 ust. 1 p.w.p. poprzez ich niezastosowanie, art. 130 oraz art. 152 *in fine* p.w.p. poprzez ich błędną wykładnię. Ponadto skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy: art. 7 k.p.a. „ewentualnie w związku z art. 145 § 1 pkt 1 lit. c p.p.s.a. oraz art. 151 p.p.s.a. poprzez pominięcie całościowej i dogłębnej oceny postępowania przed Organem”, art. 77 § 1, art. 80 oraz art. 107 § 3 k.p.a. „ewentualnie w związku z art. 145 § 1 pkt 1 lit. c p.p.s.a. oraz art. 151 p.p.s.a. poprzez błędne rozpatrzenie i nieocenienie całości materiału dowodowego jak i jego niepełnego odzwierciedlenia w decyzji Organu”, art. 106 § 4 p.p.s.a. poprzez nieuwzględnienie w wyroku wydanym przez WSA faktów powszechnie znanych, art. 141 § 4 p.p.s.a. poprzez „daleką niekompletność uzasadnienia” skarżonego wyroku, art. 153 oraz art. 170 p.p.s.a. poprzez nieuwzględnienie oceny prawnej i wskazań wyrażonych we wcze-

śniejszych, orzeczeniach sądów administracyjnych, art. 170 p.p.s.a. poprzez „bezprawne nieuwzględnienie, jak i niezajęcie jednoznacznego stanowiska co do analogicznego zastosowania w rozpoznawanej sprawie ustaleń zawartych w prawomocnych wyrokach Naczelnego Sądu Administracyjnego”, art. 190 p.p.s.a. poprzez wydanie wyroku sprzecznego z wykładnią określoną przez NSA w wyroku z 12 października 2017 r. Spółka wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku WSA w Warszawie i rozpoznanie skargi poprzez jej uwzględnienie i uchylenie decyzji UPRP z 17 listopada 2014 r. oraz z 12 października 2013 r. lub ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Spółka wniosła również o zobowiązanie organu do wydania w określonym terminie decyzji udzielającej prawa ochronnego na znak słowny „sto panoramicznych”. Skarżąca wniosła także o zastosowanie art. 187 § 1 p.p.s.a., ze względu na istnienie w przedmiotowej sprawie zagadnień prawnych budzących poważne wątpliwości.

NSA w wyroku z 18 grudnia 2018 r., sygn. akt II GSK 1630/18, oddalił skargę kasacyjną spółki.

1.2. Jako ostateczne orzeczenie w sprawie skarżąca wskazała wyrok NSA z 18 grudnia 2018 r., doręczony pełnomocnikowi skarżącej 22 marca 2019 r. W ocenie skarżącej, orzeczenie to wywołało trwałe skutki prawne.

1.3. Zdaniem skarżącej podstawowa definicja znaku towarowego nie może budzić wątpliwości. Twierdzenie, że wnioskujący o udzielenie ochrony na znak towarowy musi wykazać, że konsumenci kojarzą dane oznaczenie z konkretnym przedsiębiorcą nie ma podstaw prawnych. Znak towarowy będący jednocześnie oznaczeniem przedsiębiorstwa podlega bowiem oddzielnej rejestracji. Postępowanie toczące się w sprawie skarżącej pokazało, że w praktyce stosowania prawa wnioskujący o przyznanie prawa ochronnego na znak towarowy jest bezradny, gdyż nie wie, na jakie przepisy ma się powołać i jakie dowody przedstawić. Niezgodna z Konstytucją treść art. 130 p.w.p. powoduje jego niejednolite stosowanie przez organy administracji oraz sądy.

W ocenie spółki zaskarżone przepisy naruszają podstawowe zasady konstytucyjne. W pierwszej kolejności skarżąca wymieniła zasady ochrony własności: art. 20, art. 21 oraz art. 64. Własność intelektualna, jako jedna z form własności, powinna być chroniona zarówno przez działania prawodawcze państwa, jak i faktyczne czynności jego organów. Zaskarżone przepisy: art. 120 i art. 130 p.w.p., nie są klarowne, przez co powodują po stronie jednostki stan niepewności. Nie chronią w dostateczny sposób interesów jednostki i nie uwzględniają prawotwórczego dorobku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Następnie skarżąca wskazała na naruszenie zasady legalizmu wyrażonej w art. 7 Konstytucji. W ocenie spółki, UPRP oparł podjęte przez siebie decyzje na przepisach prawa własności przemysłowej, ale „to ich treść pozostawała niezgodna z zasadą legalizmu” (skarga konstytucyjna, s. 69). Wynikało to z nieograniczonego zakresu uznaniowości decyzji UPRP.

W zaskarżonych przepisach spółka upatruje także naruszenia zasady równości wobec prawa (art. 32 ust. 1 Konstytucji). Naruszenie to wynika bezpośrednio z treści art. 120 w związku z art. 130 p.w.p. Przepisy te dają organowi tak duży zakres uznaniowości, że może on w analogicznych sprawach podejmować przeciwstawne rozstrzygnięcia. Cechą, która powinna uzasadniać takie samo traktowanie wnioskujących o ochronę znaku towarowego, jest przynależność do grupy wydawców prasowych.

Skarżąca wskazała także na naruszenie „prawa do odwołań od decyzji wydanych w I instancji” (skarga konstytucyjna, s. 73) – art. 78 Konstytucji. Naruszenia tej zasady, spółka upatruje w braku dewolutywności instytucji ponownego rozpatrzenia sprawy w postępowaniu przed UPRP. W ocenie skarżącej postępowanie o udzielenie ochrony na znak towaro-

wy jest na tyle skomplikowane, że jego kontrola powinna być dokonywana przez niezależny organ.

Jako ostatnią naruszoną zasadę konstytucyjną, spółka wskazała prawo do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Naruszenie to nastąpiło w wyroku NSA, wskazanym jako ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie, w którym sąd nie odniósł się do wniosku skarżącej o rozpatrzenie istotnych zagadnień prawnych przez skład siedmiu sędziów NSA.

Skarżąca stwierdziła, że drugorzędne dla niej znaczenie ma to, czy jej oznaczenie uzyska ochronę ze względu na pierwotną (art. 120 i art. 121 p.w.p.) czy wtórną (art. 130 p.w.p.) zdolność odróżniającą. Użycie przez ustawodawcę niejasnych określeń: „opisowość” i „charakter odróżniający” powoduje niepewność w obrocie, skutkującą spadkiem zaufania do organów władzy państwowej oraz narusza konstytucyjną zasadę ochrony własności.

Uzasadniając zarzut dotyczący art. 130 w związku z art. 2 p.w.p. oraz w związku z art. 3, art. 10 i art. 18 u.z.n.k. spółka zwróciła uwagę na różnicę między prawem własności przemysłowej, a regulacjami dotyczącymi zwalczania nieuczciwej konkurencji. Zdaniem skarżącej, brak rejestracji znaku towarowego „100 panoramicznych” zmusił ją do wystąpienia o ochronę swojego oznaczenia na podstawie przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, w szczególności art. 3 i art. 10. Wadliwe przepisy prawa własności przemysłowej nie zapewniają jej dostatecznej ochrony przed nielegalnymi działaniami wydawców czasopism. „Naruszenie przepisu art. 2 p.w.p. stanowi ostateczny dowód, iż art. 130 p.w.p. nie wypełnia swojej funkcji” (skarga konstytucyjna, s. 82).

Kolejny zarzut spółka skierowała przeciwko art. 130 w związku z art. 252 p.w.p. oraz w związku z art. 75 k.p.a. W ocenie spółki, sprzeczności w prowadzeniu postępowania dowodowego i interpretacji materiału dowodowego, zachodzące w zainicjowanym przez nią postępowaniu rejestrowym, wynikają z braku przepisów szczególnych w tym zakresie. Skarżąca przedstawiła w postępowaniu obszerny materiał dowodowy. Okazał się on jednak niewystarczający ze względu na przyjęcie innego kierunku interpretacji art. 130 p.w.p. „Brak jednoznacznej treści art. 130 p.w.p., (...) skutkuje brakiem pewności prawa w zakresie chronionym przez Konstytucję RP, tj. w zakresie ochrony własności, która to ochrona stanowi podstawę zapewnienia w państwie swobody działalności gospodarczej oraz równości podmiotów wobec prawa” (skarga konstytucyjna, str. 87).

Przeciwko art. 130 p.w.p. skarżąca sformułowała także zarzut związany z funkcjonowaniem na rynku innych przedsiębiorców używających podobnych oznaczeń oraz z problematyką „styku interesu publicznego z interesem prywatnym” (skarga konstytucyjna, s. 88). W ocenie skarżącej naruszeniem Konstytucji jest sytuacja, w której przedsiębiorcy dopuszczający się niedozwolonego naśladownictwa, stanowią punkt odniesienia w ocenie wtórnej zdolności odróżniającej danego oznaczenia. Interes prawny przedsiębiorców dopuszczających się czynów niedozwolonych (czynów nieuczciwej konkurencji) jest chroniony względem interesu przedsiębiorcy, który pierwszy wprowadził dane oznaczenie na rynek. Stanowi to naruszenie zasady równości wobec prawa (art. 32 Konstytucji) oraz zasady legalizmu (art. 7 Konstytucji).

Zdaniem skarżącej art. 130 p.w.p. w związku z art. 2 p.p. narusza konstytucyjną wolność prasy (art. 14 Konstytucji), przez to, że nie daje możliwości przyznania ochrony znakowi słownemu, który jest jednocześnie tytułem prasowym.

Kolejny zarzut skarżąca skierowała przeciwko art. 244 ust. 1 p.w.p. w związku z art. 127 § 1 k.p.a. Brak dewolutywności instytucji wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy przez UPRP stanowi w ocenie skarżącej naruszenie art. 78 Konstytucji. Faktyczna kontrola decyzji UPRP zachodzi dopiero na etapie kontroli sądownoadministracyjnej, a dwuinstancyjność w postępowaniu przed UPRP ma charakter pozorny.

Ostatni zarzut dotyczy naruszenia zasady legalizmu (art. 7 Konstytucji) oraz zasady sprawiedliwego procesu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) przez art. 187 § w związku z art. 264 § 2

w związku z art. 15 § 1 pkt 3 p.p.s.a. Ze względu na wewnętrzną sprzeczność, zapadłych w sprawie skarżącej decyzji oraz wyroków, skarżąca wniosła o przedstawienie przez NSA istotnych zagadnień prawnych składowi siedmiu sędziów NSA. Wniosek ten pozostał bez rozpoznania. Fakultatywny charakter instytucji ustanowionej w art. 187 § 1 p.p.s.a. nie znajduje uzasadnienia w sytuacji, w której przepisy prawa materialnego pozostawiają szeroki zakres dyskrecjonalności decyzji organów państwa. Obowiązek przedstawienia istotnego zagadnienia prawnego składowi siedmiu sędziów NSA powinien występować także, jeżeli w danej sprawie sądy wydają wzajemnie sprzeczne orzeczenia, jak to miało miejsce, zdaniem skarżącej, w zainicjowanym przez nią postępowaniu.

1.4. Trybunał Konstytucyjny w toku wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej (sprawa o sygn. Ts 98/19) wydał postanowienie z 11 lutego 2020 r., którym odmówił nadania dalszego biegu skardze w zakresie badania zgodności z Konstytucją:

1) art. 120 ust. 1 p.w.p. w części, w której „legalna definicja ogólna znaku towarowego wskazuje na przesłankę odróżniania przez znak towarowy towarów jednego przedsiębiorstwa od towarów innego przedsiębiorstwa (tzw. zdolność odróżniająca znaku towarowego)”;

2) art. 130 p.w.p. w części, w której „w wyniku przeprowadzonych nowelizacji z jego treści usunięto sformułowanie w «szczegółności»” oraz

3) art. 156 ust. 2 p.w.p. w zakresie, w jakim „art. 156 p.w.p. odnosi się do wszelkich oznaczeń, a nie tylko oznaczeń używanych w funkcji znaku towarowego”.

Przepisy te nie były podstawą wyroku NSA z 18 grudnia 2018 r. (sygn. akt II GSK 1630/18) wskazanego jako ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie.

2. W piśmie z 10 czerwca 2020 r. Rzecznik Praw Obywatelskich nie zgłosił udziału w postępowaniu.

3. W piśmie z 22 lutego 2021 r. stanowisko w imieniu Sejmu zajął Marszałek Sejmu, wnosząc o stwierdzenie, że art. 244 ust. 1 p.w.p. oraz art. 127 § 3 k.p.a. w zakresie, w jakim przyznają stronie postępowania przed UPRP prawo zwrócenia się z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy, są zgodne z art. 78 Konstytucji. Ponadto Marszałek Sejmu wniosł o umorzenie postępowania w pozostałym zakresie na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

Marszałek Sejmu krytycznie odniósł się do sposobu ujęcia kwestionowanych przez skarżącą przepisów. W ocenie Marszałka Sejmu związkowe konfigurowanie przedmiotu kontroli może być źródłem poważnych rozbieżności przy odczytywaniu derogacyjnych skutków orzeczeń Trybunału. Nie jest do końca jasne jaką rolę mają pełnić przepisy związkowe. Można bowiem przyjąć, że zawierają one treści normatywne podlegające kontroli co do ich zgodności z Konstytucją albo stanowią jedynie kontekst mający na celu uwypuklenie wadliwości przepisu poddanego kontroli.

3.1. Po dokonaniu analizy formalnoprawnej stawianych przez skarżącą zarzutów Marszałek Sejmu doszedł do wniosku, że część z nich obarczona jest uchybieniami, które nie pozwalają na ich merytoryczne rozpoznanie.

Przepis poddany kontroli powinien stanowić budulec normy prawnej zastosowanej w sprawie skarżącej. Tymczasem związek taki nie zachodzi w odniesieniu do zarzutu skierowanego przeciwko art. 130 w związku z art. 252 p.w.p. oraz w związku z art. 75 k.p.a. „w części, w której «art. 252 p.w.p. ustanawia generalne odesłanie do przepisów k.p.a. w kwestii postępowania przed UPRP, a co za tym idzie p.w.p. nie zawiera wystarczających

uregulowań dotyczących postępowania dowodowego w sprawach dotyczących znaków towarowych, które uwzględniałyby szczególnie charakter tego postępowania»” (pismo Marszałka Sejmu, s. 8). Według wyjaśnień skarżącej, istotę jej zarzutu stanowi brak szczegółowych reguł postępowania dowodowego w sprawach, w których organ bada zdolność odróżniającą znaku towarowego zgłoszonego do rejestracji. Art. 252 p.w.p., wobec którego skierowane jest uzasadnienie zarzutu, jako przepis odsyłający nie może być samodzielnym źródłem jakichkolwiek praw i obowiązków. Nie kształtuje bowiem sytuacji prawnej skarżącej.

Zdaniem Marszałka Sejmu rozpoznaniu nie może podlegać zarzut niezgodności z Konstytucją art. 156 ust. 1 pkt 2 p.w.p. w związku z art. 7 k.p.a. w zakresie, w jakim „art. 156 p.w.p. odnosi się do wszelkich oznaczeń, a nie tylko oznaczeń używanych w funkcji znaku towarowego” (pismo Marszałka Sejmu, s. 11). Względem art. 7 k.p.a. skarżąca nie sformułowała żadnych zastrzeżeń. Natomiast art. 156 ust. 1 pkt 2 p.w.p. nie mógł mieć zastosowania w sprawie skarżącej. Nie stanowił on podstawy prawnej rozstrzygnięcia wskazanego jako ostateczne w jej sprawie.

Zdaniem Marszałka Sejmu niedopuszczalne jest merytoryczne rozpatrzenie zarzutu skierowanego wobec art. 187 § 1 p.p.s.a. Przepis ten nie stanowił również podstawy rozstrzygnięcia o sytuacji prawnej skarżącej. Zarzut skarżącej jest w istocie postulatem *de lege ferenda*, który nie mieści się w obowiązującym modelu skargi konstytucyjnej.

Wątpliwości formalnoprawne budzi także związkowa relacja przepisów zaskarżonych razem z art. 130 p.w.p. Art. 2 p.p. oraz art. 24 k.c. nie były podstawą rozstrzygnięcia poprzedzającego wniesienie przez spółkę skargi do TK. Nie wyrażają one norm determinujących treść decyzji i wyroków sądów administracyjnych zapadłych w sprawie skarżącej. Marszałek Sejmu uznał, że zarzut skarżącej odnośnie do art. 130 w związku z art. 120 ust. 2 p.w.p. w związku z art. 2 prawa prasowego w związku z art. 24 kodeksu cywilnego stanowi w istocie postulat zmiany przesłanek przyznania prawa ochronnego na znak towarowy będący jednocześnie tytułem prasowym. Tak sformułowany wniosek *de lege ferenda* nie podlega ocenie Trybunału.

Analogiczne argumenty przesądziły o uznaniu przez Marszałka Sejmu niedopuszczalności kontroli art. 130 p.w.p. w związku z art. 2 p.w.p. oraz art. 3, art. 10 i art. 18 u.z.n.k. Prawo własności przemysłowej i przepisy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji stanowią odrębne zespoły norm prawnych. Żaden z przepisów u.z.n.k. nie stanowił podstawy decyzji UPRP w sprawie skarżącej.

Marszałek Sejmu dopatrył się innego rodzaju uchybień w odniesieniu do zarzutu przeciwko „art. 130 p.w.p. w części obejmującej zwrot «jeżeli przed datą zgłoszenia znaku towarowego w Urzędzie Patentowym znak ten nabrał, w następstwie jego używania, charakteru odróżniającego» oraz art. 120 ust. 1 w związku z art. 120 ust. 2 w związku z art. 129¹ ust. 1 pkt 3 w związku z art. 130 w związku z art. 138 ust. 1 w związku z art. 156 p.w.p. w zakresie, w jakim «ze wskazanych przepisów (...) wynika definicja znaku towarowego charakteryzującego się wtórną zdolnością odróżniającą, zastosowana w szczególności w postępowaniu będącym podstawą niniejszej skargi konstytucyjnej»” (pismo Marszałka Sejmu, s. 25). Wzorcami kontroli do powyższych zarzutów skarżąca uczyniła art. 7, art. 20, art. 21 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji. Istota wywodów skarżącej skupia się jednak wokół tezy o niejednoznaczności przesłanek wtórnej zdolności odróżniającej znaku towarowego. Tymczasem skarżąca nie wypowiada się bezpośrednio co do sprzeczności pojawiających się przy wykładni zaskarżonych przepisów p.w.p. Nie wskazuje na ukształtowanie się jakichkolwiek linii orzeczniczych ani na poglądy przedstawicieli nauki prawa. „Rozbieżność ocen prawnych dokonywanych w instancyjnym toku kontroli nie jest zjawiskiem, które *per se* mogłoby dowodzić niejednoznaczności przepisów” (pismo Marszałka Sejmu, s. 30). Skarżąca nie wyjaśniła jak ewentualna rozbieżność narusza przysługujące jej prawa i wolności konstytucyjne. Wywód skarżącej stanowi natomiast polemikę z ustaleniami UPRP w zakresie zaistniałego

stanu faktycznego. Przedmiotem kontroli Trybunału nie mogą być akty stosowania prawa, z tego względu postępowanie w zakresie badania powyższych zarzutów powinno zostać umorzono.

3.2. Odnosząc się do zarzutu skarżącej odnośnie prawa do zaskarżenia decyzji UPRP, Marszałek Sejmu dokonał modyfikacji przedmiotu kontroli. W ocenie Marszałka skarżąca nie wskazała roli przepisów związkowych w sformułowanym przez siebie zarzucie. Przepisy te mają natomiast w większości charakter ustrojowy. Przepisy zarządzenia Prezesa UPRP, z racji daty ich ustanowienia, nie mogą stanowić elementu kontroli dokonywanej w kontekście naruszenia art. 78 Konstytucji. Decyzje zapadłe w sprawie skarżącej zostały bowiem wydane wcześniej. Niedopuszczalne jest określenie skarżącej, która kwestionuje „analogiczne” przepisy bez ich enumeratywnego wskazania. Treść normatywna zaskarżonego przepisu nie wymaga doprecyzowania lub zawężenia przez przepisy związkowe. Z tego względu podstawowym przepisem, do którego skierowano zarzut, jest art. 244 ust. 1 p.w.p. Jednakże odesłanie zawarte w tym przepisie, z punktu widzenia techniki legislacyjnej, jest błędne, gdyż nie wnosi żadnych nowych treści normatywnych. „[W] analizowanym wypadku wyrok Trybunału Konstytucyjnego winien odnosić się indywidualnie do każdego z przepisów przyznających stronie postępowania przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej prawo zwrócenia się z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy.” (pismo Marszałka Sejmu, s. 40). Sejm przyjął zatem, że kontroli zgodności z art. 78 Konstytucji winien podlegać art. 244 ust. 1 p.w.p. oraz art. 127 § 3 k.p.a. „w zakresie, w jakim przyznaje stronie postępowania przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej prawo zwrócenia się z wnioskiem o ponowne rozpatrzenie sprawy.” (pismo Marszałka Sejmu, s. 40).

Wzorcem kontroli skarżąca uczyniła art. 78 Konstytucji. Marszałek Sejmu przytoczył kilka orzeczeń Trybunału zawierających wypowiedzi na temat istoty tego przepisu. Skarżąca nie przedstawiła argumentów przemawiających za niezgodnością zaskarżonych przepisów z art. 20, art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji. Naruszenie tych wzorców skarżąca traktuje jako następstwo sprzeczności art. 244 ust. 1 p.w.p. oraz art. 127 § 3 k.p.a. z art. 78 Konstytucji.

Marszałek Sejmu przypomniał, że postępowanie zgłoszeniowe, od czasu wejścia w życie prawa własności przemysłowej, jest prowadzone w jednoszczeblowym układzie postępowania administracyjnego. W pierwotnym brzmieniu p.w.p. wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy były rozpatrywane w tworzonej przez Prezesa UPRP Izbie Odwoławczej Urzędu Patentowego. Marszałek Sejmu przedstawił opinie doktryny wyrażone w kontekście zmian wprowadzonych w p.w.p. w 2004 r., a także przypomniał w jakich warunkach ustrojowych funkcjonowała Komisja Odwoławcza przy UPRP.

W ocenie Marszałka Sejmu przyjęte przez ustawodawcę rozwiązania proceduralne w postępowaniu przed UPRP są zgodne z art. 78 Konstytucji. Brak dewolutywności środka zaskarżenia nie przesądza automatycznie o niezgodności z Konstytucją takiego rozwiązania. Brak ten musi być zrównoważony gwarancjami procesowymi chroniącymi podmiot, o którego prawach i wolnościach rozstrzyga organ. Okolicznością uzasadniającą takie rozwiązanie jest brak organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów k.p.a. UPRP jest jedynym organem państwowym właściwym w sprawach z zakresu własności przemysłowej. Jest to organ centralny o pozycji równorzędnej z pozycją ministra. Nie jest zatem możliwe zapewnienie dewolutywności postępowania prowadzonego przed UPRP. Postępowanie przed UPRP ma charakter administracyjnoprawny. Stosuje się w nim subsydiarnie przepisy ogólne procedury administracyjnej, w tym przede wszystkim zasady postępowania skodyfikowane w k.p.a. Organ rozpatrujący wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy ma obowiązek dokonania powtórnego merytorycznego rozpatrzenia i rozstrzygnięcia sprawy. Musi rozpatrzyć wszystkie żądania strony i ustosunkować się do nich w uzasadnieniu decyzji. Na żądanie strony lub z urzędu

organ może przeprowadzić dodatkowe postępowanie dowodowe. Ustawodawca przewidział także szereg gwarancji wzmacniających bezstronność i niezawisłość ekspertów orzekających w sprawach dotyczących udzielania praw wyłącznych. Standard konstytucyjny został zatem zachowany.

4. W piśmie z 10 czerwca 2022 r. stanowisko w sprawie przedstawił Prokurator Generalny (dalej: PG lub Prokurator). Zdaniem Prokuratora postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK z powodu niedopuszczalności wydania orzeczenia.

4.1. Prokurator zauważył, że przedmiotem skargi konstytucyjnej mogą być te przepisy, które stanowiły podstawę wydania przez organ władzy publicznej orzeczenia naruszającego prawa i wolności konstytucyjne skarżącej. Musi istnieć merytoryczny związek pomiędzy treścią zakwestionowanej normy prawnej a podjętym na jej podstawie rozstrzygnięciem. Z tego względu PG w pierwszej kolejności poddał analizie wyrok NSA z 18 grudnia 2018 r., sygn. akt II GSK 1630/18, wskazany jako ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie skarżącej. Zdaniem Prokuratora, w postępowaniu zakończonym powyższym wyrokiem NSA, badaniu podlegało spełnienie przez słowny znak towarowy przesłanek nabycia wtórnej zdolności odróżniającej, o której stanowi art. 130 p.w.p. – w kontekście przesłanki odmowy udzielenia prawa ochronnego na znak towarowy, o której stanowił uchylony art. 129 ust. 2 pkt 2 p.w.p. Podstawą tego wyroku nie były inne przepisy przywołane przez skarżącą w rozpoznawanej skardze.

4.2. Odnosząc się do zarzutu sformułowanego w pkt 5 skargi konstytucyjnej, Prokurator stwierdził, że kwestionowana przez skarżącą norma prawna powinna być rekonstruowana wyłącznie z art. 252 p.w.p., a postępowanie w zakresie badania art. 130 p.w.p. oraz 75 k.p.a. powinno zostać umorzone. Skarżąca nie kwestionuje bowiem w stawianym zarzucie przesłanek wtórnej zdolności odróżniającej znaku towarowego (art. 130 p.w.p.) ani nie przedstawia wywodów w odniesieniu do art. 75 k.p.a. Natomiast sam art. 252 p.w.p., jako przepis odsyłający, nie może być kwalifikowany jako źródło jakichkolwiek praw i obowiązków. Argumentacja skarżącej ma charakter wniosku *de lege ferenda*.

W pkt 8 skargi skarżąca kwestionując zgodność z konstytucją art. 156 ust. 1 pkt 2 p.w.p. w związku z art. 7 k.p.a., nie przeprowadziła żadnego wyводу w odniesieniu do art. 7 k.p.a. Z kolei art. 156 ust. 1 pkt 2 p.w.p. nie stanowił podstawy rozstrzygnięcia NSA w wyroku z 18 grudnia 2018 r. Przepis ten dotyczy ograniczeń w udzielonym prawie ochronnym na znak towarowy, a prawo takie nie zostało skarżącej udzielone.

Analogiczne spostrzeżenie PG dotyczy zaskarżonego w pkt 11 skargi art. 187 § 1 p.p.s.a. Przepis ten stanowi normę kompetencyjną i jako taki nie stanowił podstawy prawnej ostatecznego wyroku w sprawie. Skarżąca uzasadniając zarzut odnośnie tego przepisu, przywołuje także art. 264 § 2 oraz art. 15 § 1 pkt 3 p.p.s.a. Nie idzie za tym jednak żadna argumentacja.

Analizując zarzut sformułowany w pkt 6 skargi Prokurator stwierdził, że art. 2 p.p. oraz art. 24 k.c. nie stanowiły podstawy normatywnej wyroku NSA z 18 grudnia 2018 r. „ani wprost, ani jako kontekst normatywny zapadłego rozstrzygnięcia” (pismo PG, s. 24). Ponadto argumentacja skarżącej przedstawiona w tym zarzucie stanowi w istocie krytykę przyjętego w polskim systemie prawnym modelu ochrony znaków towarowych. Nie spełnia ona zatem wymagań odnośnie sposobu formułowania zarzutów w skardze konstytucyjnej.

Tak samo należy ocenić argumentację skarżącej przedstawioną w pkt 7 skargi. Przywołane w nim przepisy: art. 2 p.w.p., art. 3, art. 10 i art. 18 u.z.n.k. nie stanowiły podstawy prawnej ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie skarżącej ani wprost, ani jako kontekst normatywny. Sam zaś zarzut stanowi jedynie inną perspektywę problemu – niedookreśloności regulacji art. 130 p.w.p., sformułowanego w pkt 2 skargi.

Analizując zarzut sformułowany w pkt 2 skargi, PG zwrócił uwagę na zmianę brzmienia art. 130 p.w.p., która nastąpiła 15 kwietnia 2016 r. W ocenie Prokuratora powyższa zmiana nie ma istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia skargi konstytucyjnej. Argumentacja skarżącej koncentruje się wokół dwóch zarzutów: braku precyzji definicji znaku towarowego o wtórnej zdolności odróżniającej oraz przebiegu postępowania dowodowego. Chcąc wykazać wadliwość obowiązujących przepisów, skarżąca przeprowadza analizę przebiegu postępowania prowadzonego w jej sprawie. Jest to zatem studium przypadku, a nie zbadanie orzecznictwa w sprawach o rejestrację znaku towarowego charakteryzującego się wtórną zdolnością odróżniającą. Skarżąca nie wykazała, że treść art. 130 p.w.p. powoduje rozbieżności w stosowaniu prawa. Jej argumentacja stanowi polemikę z rozstrzygnięciem zapadłym w jej sprawie. Formułowane przez skarżącą zarzuty stanowią postulaty *de lege ferenda*. Tymczasem przedmiotem skargi konstytucyjnej może być jedynie przepis prawa, a nie jego wadliwe zastosowanie w konkretnym przypadku. Kontrola stosowania prawa przez sądy leży poza kognicją Trybunału. W postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną należy wykazać, że źródłem naruszenia konstytucyjnych wolności i praw jest przepis, a nie jego stosowanie. W ocenie PG skarżąca tego nie wykazała.

Prokurator odniósł powyższą argumentację do wywodów skarżącej zawartych w pkt 4 skargi. Skarżąca wskazała w nim te same wzorce kontroli co w pkt 2. Zbieżna jest także argumentacja skarżącej. Wobec tego w ocenie PG postępowanie w tym zakresie należy umorzyć z tych samych powodów co w odniesieniu do pkt 2 skargi.

W ocenie Prokuratora uzasadnienie zarzutu sformułowanego w pkt 10 skargi nie spełnia warunków z art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK. Spełnieniu tych warunków nie czyni zadość samo przedstawienie przepisów stanowiących przedmiot i wzorce kontroli. Uzasadnienie z pkt 10 skargi ma charakter pozorny. Skarżąca odnosi się krytycznie do braku dewolutywności środka zaskarżenia w postaci wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy przez UPRP. Nie dostrzega jednak istniejących gwarancji proceduralnych, mających chronić uczestników postępowania. Jej argumentacja stanowi jedynie krytykę przedstawionego wybiórczo rozwiązania ustawowego oraz sformułowanie szeregu wniosków *de lege ferenda*. W odniesieniu do wzorców kontroli: art. 20, art. 32 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji, PG stwierdził, że ich uzasadnienie jest na tyle lakoniczne, że nie można odnieść się do nich merytorycznie.

4.3. Podsumowując, Prokurator stwierdził, że skarżąca usiłuje przed Trybunałem Konstytucyjnym kwestionować ustalenia faktyczne poczynione przez organy administracji publicznej oraz sądy administracyjne w sprawie zainicjowanej jej wnioskiem i zakończonej wyrokiem NSA z 18 grudnia 2018 r. Trybunał nie jest jednak kolejną instancją, która mogłaby merytorycznie rozpatrzyć jej sprawę. Jest to niedopuszczalne w postępowaniu zainicjowanym skargą konstytucyjną.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Uwagi wstępne.

Formalna ocena skargi została dokonana przez Trybunał w postanowieniu z 11 lutego 2020 r. (sygn. Ts 98/19, OTK ZU B/2020, poz. 192). Z ugruntowanego orzecznictwa Trybunału wynika, że badanie dopuszczalności rozpoznania skargi nie kończy się w fazie rozpoznania wstępnego, lecz jest dokonywane przez cały czas jej rozpoznania (zob. postanowienia TK z: 21 października 2003 r., sygn. SK 41/02, OTK ZU nr 8/A/2003, poz. 89; 6 lipca 2004 r., sygn. SK 47/03, OTK ZU nr 7/A/2004, poz. 74; 9 maja 2017 r., sygn. SK 18/16, OTK ZU A/2017, poz. 37 i cytowane tam orzecznictwo, a także wyrok TK z 30 czerwca 2021 r.,

sygn. SK 37/19, OTK ZU A/2021, poz. 54). Dopiero szczegółowa analiza okoliczności sprawy prowadzona na etapie jej merytorycznego rozpoznania pozwala ostatecznie ustalić, czy skarga spełnia wymagania wynikające z art. 79 ust. 1 Konstytucji. Niniejsze postępowanie toczy się na podstawie ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), w związku z czym ocena dopuszczalności skargi konstytucyjnej musi być przeprowadzona także zgodnie z przepisami niniejszej ustawy.

2. Przedmiot kontroli.

Spółka sformułowała 11 zarzutów, z których 8 nadano bieg. Zarzuty mają charakter związkowy lub zakresowy. Przedmiotem zaskarżenia, w różnych zależnościach, są:

– art. 2, art. 120 ust. 1 i 2, art. 129¹ ust. 1 pkt 3, rt. 130, art. 138 ust. 1, art. 156 w całości oraz art. 156 ust. 1 pkt 2, art. 244 ust. 1 (skarżąca wskazała art. 244 pkt 1 ale w przepisie tym nie ma punktów, z treści uzasadnienia wynika, że chodziło o ustęp 1), art. 252, art. 259 oraz art. 262 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1170; dalej: p.w.p.);

– art. 5 § 2 pkt 4, art. 7, art. 15, art. 75, oraz art. 127 § 1 i 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2025 r. poz. 1691);

– art. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914; dalej: p.p.);

– art. 24 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2025 r. poz. 1071, ze zm.);

– art. 3, art. 10 i art. 18 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2022 r. poz. 1233);

– art. 187 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 935);

– § 15 zarządzenia nr 7 Prezesa Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 września 2016 r. w sprawie szczegółowej organizacji wewnętrznej Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. Urz. UPRP poz. 8, ze zm.) „i odpowiadające mu analogiczne wcześniejsze regulacje wydane na podstawie art. 262 p.w.p.”.

3. Wzorce kontroli i stawiane zarzuty.

Zarzuty postawione przez skarżącą zostaną przywołane przy ocenie dopuszczalności wydania merytorycznego orzeczenia. Jako wzorce kontroli do poszczególnych zarzutów skarżąca wskazała w różnych zależnościach: art. 2, art. 7, art. 14, art. 20, art. 21 w całości i art. 21 ust. 1, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 64 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 78 Konstytucji.

4. Ocena dopuszczalności wydania merytorycznego orzeczenia.

4.1. Zgodnie z art. 79 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Do wymagań formalnych, które musi spełniać skarga konstytucyjna, należą: 1) sporządzenie skargi przez profesjonalnego pełnomocnika (art. 44 ust. 1 u.o.t.p.TK); 2) wniesienie jej w terminie trzech miesięcy od dnia doręczenia skarżącemu prawomocnego wyroku, ostatecznej decyzji lub innego ostatecznego rozstrzygnięcia (art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK); 3) wyczerpanie przez skarżącego przysługujących mu zwykłych środków zaskarżenia (art. 79 ust. 1 Konstytucji, art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK). W niniejszej sprawie powyższe wymagania zostały spełnione.

Z art. 79 ust. 1 Konstytucji oraz z art. 53 u.o.t.p.TK wynikają dalsze przesłanki, których spełnienie jest konieczne do merytorycznego rozpoznania skargi przez Trybunał.

Po pierwsze, przedmiotem zaskarżenia skargą konstytucyjną może być wyłącznie przepis ustawy lub innego aktu normatywnego. Przedmiotem kontroli Trybunału Konstytucyjnego nie są zatem akty stosowania prawa, a więc orzeczenia lub ostateczne decyzje zapadłe w indywidualnych sprawach skarżących, lecz akty normatywne, na podstawie których rozstrzygnięcia te zostały wydane (por. postanowienia i wyroki TK z: 1 lipca 2008 r., sygn. SK 40/07, OTK ZU nr 6/A/2008, poz. 101; 13 października 2008 r., sygn. SK 20/08, OTK ZU nr 8/A/2008, poz. 146; 2 czerwca 2009 r., sygn. SK 31/08, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 83; 17 listopada 2009 r., sygn. SK 64/08, OTK ZU nr 10/A/2009, poz. 148; 29 listopada 2010 r., sygn. SK 8/10, OTK ZU nr 9/A/2010, poz. 117; 2 lutego 2012 r., sygn. SK 14/09, OTK ZU nr 2/A/2012, poz. 17; 28 lutego 2012 r., sygn. SK 27/09, OTK ZU nr 2/A/2012, poz. 20; 7 maja 2013 r., sygn. SK 31/12, OTK ZU nr 4/A/2013, poz. 46; 9 maja 2017 r., sygn. SK 18/16; 28 lutego 2018 r., sygn. SK 45/15, OTK ZU A/2018, poz. 12).

Po drugie, choć przedmiotem skargi jest przepis prawa, nie można w niej jednak kwestionować zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego w oderwaniu od aktów stosowania prawa w indywidualnej sprawie. Skarga konstytucyjna nie jest bowiem środkiem abstrakcyjnej kontroli zgodności z Konstytucją. Aby skarżący mógł skutecznie zakwestionować tę zgodność, najpierw sąd lub organ administracji publicznej musi wydać ostateczne orzeczenie w jego sprawie i to z zastosowaniem kwestionowanej regulacji. Warunkiem koniecznym merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej jest więc określenie zaskarżonego przepisu, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o konstytucyjnych wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego (art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK). Przyjęty w Konstytucji model skargi konstytucyjnej został bowiem oparty na zasadzie konkretności i subsydiarności. Skarżący nie może zatem zakwestionować zgodności z Konstytucją aktu normatywnego w oderwaniu od indywidualnej sprawy, w której na mocy konkretnego aktu stosowania prawa doszło do naruszenia jego wolności lub praw albo obowiązków określonych w Konstytucji.

Po trzecie, do merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej niezbędne jest określenie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa przysługujące skarżącemu i w jaki sposób zostały naruszone przez ostateczne orzeczenie sądu lub organu administracji publicznej, wydane na podstawie zaskarżonego przepisu czy przepisów aktu normatywnego (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK).

Po czwarte, skarga konstytucyjna powinna zawierać uzasadnienie zarzutu niezgodności z Konstytucją kwestionowanych przepisów z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

4.2. Braki formalne postępowania, prowadzące do jego umorzenia, można zaszeregować według ich znaczenia. W szczególności brak legitymacji do wniesienia żądania do Trybunału (skargi, wniosku) ma większą wagę niż choćby nieadekwatność wzorców kontroli wobec przedmiotu kontroli czy inne braki uzasadnienia takiego żądania. W niniejszej sprawie zachodzi taki przypadek. Mimo innych wad skargi, uniemożliwiających wydanie wyroku w sprawie, naczelnym powodem umorzenia postępowania w sprawie był brak legitymacji skarżącego do wniesienia skargi. Skarżący jest osobą prawną, a tej nie przysługuje legitymacja skargowa, określona w art. 79 ust. 1 Konstytucji.

W czasie prac Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego (dalej: Komisja) nad Konstytucją z 2 kwietnia 1997 r. rozważano trzy wersje normatywnego ujęcia „kwestii prawa obywatela do wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego” (zob. „Komisja Konstytucyjna Zgromadzenia Narodowego. Biuletyn”, rok 1995/X, s. 175–176). W wersji I przepis ten miał brzmieć: „[o]bywatel polski, na zasadach określonych w ustawie ma prawo wystąpienia

do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie zgodności z konstytucją ustawy lub innego aktu prawodawczego, na podstawie którego sąd lub organ administracyjny orzekł ostatecznie o jego wolnościach, prawach lub obowiązkach określonych w konstytucji”. W wersji II: „[o]bywatel polski ma prawo wniesienia skargi do Trybunału Konstytucyjnego na postanowienia ustawy lub innego aktu prawodawczego ograniczającego wolności lub naruszającego jego prawa wynikające z konstytucji. Tryb wnoszenia i rozpatrywania skargi konstytucyjnej określa ustawa o Trybunale Konstytucyjnym”. Z kolei w wersji III przepis ten miał brzmieć: „[k]ażdy, którego konstytucyjne wolności i prawa zostały naruszone, ma prawo wniesienia skargi do Trybunału Konstytucyjnego. Tryb wnoszenia i rozpatrywania skargi konstytucyjnej określa ustawa o Trybunale Konstytucyjnym”. W dwóch na trzy warianty w sposób wyraźny ograniczono zakres stosowania badanego przepisu wyłącznie do osób fizycznych, posługując się sformułowaniem „obywatel polski”. W pracach Komisji nie wybrzmiał pogląd, w ramach którego posłużenie się słowem „każdy” zamiast „obywatel polski” miało służyć rozszerzeniu kręgu podmiotów uprawnionych do wnoszenia skargi poza osoby fizyczne. W nauce prawa konstytucyjnego wskazuje się, co prawda, na dwa ujęcia określenia „każdy”. Pierwsze ma dotyczyć tylko osoby fizycznej. Drugie ma obejmować, poza osobami fizycznymi, także inne podmioty prawa. Jednakże, jak wynika z prac Komisji, sformułowanie „[k]ażdy, którego konstytucyjne wolności i prawa zostały naruszone” dotyczy tych samych podmiotów uprawnionych do wystąpienia ze skargą konstytucyjną, które zostały wskazane w dwóch wcześniejszych wersjach – „obywateli polskich”, a więc ogranicza się do osób fizycznych.

W pierwszych latach obowiązywania Konstytucji do Trybunału Konstytucyjnego wpływały przede wszystkim skargi osób fizycznych. Sporadycznie inicjatorem skarg były inne podmioty (osoby prawne lub jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi). Trybunał nie wykorzystał jednak tych sytuacji w celu wypracowania przesłanek legitymacji skargowej podmiotów inicjujących postępowanie. Pierwsze sprawy tego typu kończyły się na etapie kontroli wstępnej. Jednakże za każdym razem podstawa odmowy nadania skardze dalszego biegu była inna niż brak legitymacji skargowej podmiotu inicjującego postępowanie. Zagadnienie to nie było przedmiotem rozważań Trybunału. Przykładowo, w postanowieniu z 6 stycznia 1998 r. w sprawie zainicjowanej przez spółkę akcyjną Trybunał odmówił nadania skardze dalszego biegu (sprawa o sygn. Ts 9/97, OTK ZU SUP/1999, poz. 6). Powodem tego było wskazanie przez spółkę, jako ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie, pism mających charakter informacyjny, które nie miały cech władczego rozstrzygnięcia w zakresie przysługujących jej praw, wolności lub obowiązków. Takie uzasadnienie odmowy nadania biegu skardze zostało powtórzone przez Trybunał w postanowieniu z 3 marca 1998 r. o nieuwzględnieniu zażalenia (OTK ZU SUP/1999, poz. 7). Trybunał stwierdził w nim, że „[w]obec niespełnienia podstawowej przesłanki wniesienia skargi konstytucyjnej, jaką jest ostateczność rozstrzygnięcia, Trybunał nie zajmuje się kwestią, czy doszło do naruszenia konstytucyjnych praw i wolności skarżącego”. Analogiczna sytuacja miała miejsce w kilku kolejnych sprawach, w których Trybunał odmawiał nadania biegu skardze z przyczyn innych niż brak legitymacji konstytucyjnoskargowej podmiotu inicjującego postępowanie, niebędącego osobą fizyczną (zob. postanowienia Trybunału z: 6 kwietnia 1998 r., sygn. Ts 9/98, OTK ZU SUP/1999, poz. 27; 9 czerwca 1998 r., sygn. Ts 78/98, OTK ZU SUP/1999, poz. 59; 6 maja 1998 r., sygn. Ts 37/98, OTK ZU SUP/1999, poz. 49; 17 sierpnia 1998 r., sygn. Ts 102/98, OTK ZU SUP/1999, poz. 72; 1 września 1998 r., sygn. Ts 97/98, OTK ZU nr 6/1998, poz. 104; 23 listopada 1998 r., sygn. Ts 130/98, OTK ZU nr 7/1998, poz. 127; 24 listopada 1998 r., sygn. Ts 138/98, OTK ZU nr 7/1998, poz. 129).

Pierwszą sprawą wszczętą skargą konstytucyjną osoby prawnej i dopuszczoną do merytorycznego rozpoznania była sprawa o sygn. SK 4/98. Podmiotem skarżącym była spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. W uzasadnieniu wyroku z 24 lutego 1999 r. (OTK ZU nr 2/1999, poz. 24) Trybunał poruszył kwestię legitymacji skargowej takiej spółki. W ocenie

składu orzekającego „[z] użytych przez ustrojodawcę określeń odnoszących się do zakresu podmiotowego konstytucyjnych wolności, praw i obowiązków najszerszy zakres mają niewątpliwie takie określenia jak «wszyscy» (w użyciu rzecz. «ogół osób» – Słownik języka polskiego, Warszawa 1984, t. III, s. 776), «nikt» («żaden człowiek, żadna osoba» – Słownik języka polskiego, Warszawa 1984, t. II, s. 379) i «każdy» (w użyciu rzeczowym «każdy poszczególne człowiek» – Słownik języka polskiego, Warszawa 1984, t. I, s. 906). Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego w obecnym składzie, skoro ustrojodawca użył w nowej Konstytucji RP, w odniesieniu do zakresu podmiotowego zasady równości, określeń «wszyscy» i «nikt», a nie innych stosowanych w tekście konstytucji określeń (np. «obywatel», «człowiek»), nie można twierdzić, jak to miało miejsce pod rządami art. 67 ust. 2 przepisów konstytucyjnych, że zasada ta stosuje się dzisiaj jedynie do obywateli. Przyjąć raczej należy, że zakres podmiotowy zasady równości rozciągnięty został w art. 32 na «ogół osób», objął więc tak osoby fizyczne jak i prawne”.

Trybunał podjął zagadnienie legitymacji skargowej osób prawnych także w uzasadnieniu wyroku z 8 czerwca 1999 r. o sygn. SK 12/98 (OTK ZU nr 5/1999, poz. 96), zainicjowanej skargą spółki akcyjnej. Trybunał stwierdził, że: „[B]adanie zasadności zarzutów sformułowanych w skardze musi być jednak poprzedzone refleksją ogólną dotyczącą zakresu zdolności skargowej osób prawnych. W prawie polskim możliwość wniesienia skargi konstytucyjnej w zasadzie ujęta jest jako prawo przysługujące jednostce. W ogromnej większości przypadków skarga stanowi reakcję na naruszenie wolności i praw, które ustawodawca konstytucyjny związał ściśle z człowiekiem i obywatelem. Jednocześnie jednak konstytucja statuuje pewne prawa i wolności odnoszące się do podmiotów zbiorowych (np. partii politycznych, związków wyznaniowych). Wydaje się też oczywiste, że pewne prawa, np. prawo własności, lub wolności, np. prowadzenia działalności gospodarczej, muszą – z istoty systemu gospodarczego – obejmować nie tylko osoby fizyczne, ale też podmioty gospodarcze nie będące osobami fizycznymi. W konsekwencji, zarówno doktryna prawa konstytucyjnego, jak i Trybunał Konstytucyjny, uznają zdolność osób prawnych do wniesienia skargi. Przyjęcie takiego stanowiska podyktowane jest nie tyle zamiarem wzmocnienia pozycji osób prawnych, co dążeniem do intensyfikacji ochrony jednostek, które bądź to tworzą osobę prawną (w przypadku osób prawnych typu korporacyjnego), bądź to korzystają z jej działalności (w osób prawnych typu zakładowego). Podkreśla się jednak, że środek ochrony praw i wolności, jakim jest skarga konstytucyjna, przysługuje osobie prawnej wtedy, «gdy zajdzie odpowiedniość między charakterem podmiotu i charakterem prawa, na które ten podmiot się powołuje» (B. Banaszak, J. Boć, M. Jabłoński [w:] Konstytucje Rzeczypospolitej oraz komentarz do Konstytucji RP z 1997 roku, red. J. Boć, Wrocław 1998, s. 143). Precyzując tę myśl trzeba przede wszystkim sformułować warunek, by naruszone prawo należało do kategorii tych praw, których podmiotem jest skarżąca osoba prawna. Ponadto, co jest oczywiste także w przypadku skargi wnoszonej przez obywatela, prawo, którego ochrony domaga się podmiot skarżący, musi należeć do kategorii praw konstytucyjnych, co oznacza, że podstawą przysługiwania tego prawa jest norma wyrażona w przepisie konstytucji”.

W kolejnych sprawach wszczynanych skargami osób prawnych Trybunał dopuszczał przeprowadzenie merytorycznej kontroli zaskarżonych przepisów, jedynie powołując się na stanowisko zajęte w wyrokach w o sygn. SK 4/98 i SK 12/98. W niektórych sprawach Trybunał rozpatrywał merytorycznie skargę konstytucyjną, nie rozpatrując w ogóle kwestii legitymacji skargowej osoby prawnej (tak w szczególności w sprawie o sygn. SK 37/01, w której skargę wniosła spółka akcyjna; zob. wyrok TK z 28 stycznia 2003 r., OTK ZU nr 1/A/2003, poz. 3).

W postanowieniu TK z 13 września 2000 r. o sygn. SK 4/00 (OTK ZU nr 6/2000, poz. 193) rozszerzono zakres legitymacji skargowej, przyjmując, że prawo do skargi zmierzającej „do ochrony prawa do informacji przysługuje zarówno każdemu obywatelowi, jak też

i «prasie», a konkretnie odpowiedniemu organowi prasowemu”. Zdaniem Trybunału w tym przypadku użycie w art. 61 ust. 1 Konstytucji słowa „obywatel” należy rozumieć znacznie szerzej, obejmuje ono bowiem także „organy prasowe”. Takie rozszerzenie znaczenia słowa „obywatel” ma wynikać z art. 1 ustawy z 26 stycznia 1984 r. – p.p.

W postanowieniu TK z 21 marca 2000 r. o sygn. SK 6/99 (OTK ZU nr 2/2000, poz. 66) powtórzono stanowisko, że „ pewne prawa (np. prawo własności) lub wolności (np. prowadzenia działalności gospodarczej) muszą – ze swej istoty – obejmować nie tylko osoby fizyczne, ale też podmioty nie będące osobami fizycznymi”, a także że „Konstytucja statuuje też pewne prawa i wolności odnoszące się do podmiotów zbiorowych (np. związków zawodowych, związków wyznaniowych itd.). Instytucja skargi konstytucyjnej, ukształtowana w Europie dopuszcza skargę każdego podmiotu”. Jednocześnie Trybunał zauważył, że nie wszystkie prawa i wolności przysługujące osobie fizycznej przysługują osobie prawnej. „[O]soby prawne takie jak stowarzyszenia czy partie polityczne mogą żądać zbadania konstytucyjności przepisów ustawy regulujących prawa i wolności obywatelskie tylko przez wykorzystanie aktywności uprawnionych do tego podmiotów, które mogą wystąpić z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie ich zgodności z konstytucją. Prawa wyborcze, a także prawo dostępu do służby publicznej – w świetle art. 60 konstytucji – są przynależne osobom fizycznym – obywatelom polskim. Organizacje społeczne, w tym stowarzyszenia a także inne osoby prawne, mają możliwość skorzystania z instytucji skargi konstytucyjnej w tym zakresie tylko wtedy gdy albo same są osobami prawnymi wymienionymi w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 konstytucji i spełniają wymagania przewidziane w art. 191 ust. 2, albo gdy w następstwie ich działania z wnioskiem takim wystąpią uprawnione do wniesienia wniosku do Trybunału Konstytucyjnego podmioty wymienione w art. 191 ust. 1”.

Przegląd orzecznictwa Trybunału wskazuje, że wypracowano w nim stanowisko, zgodnie z którym osoby prawne zasadniczo mają legitymację skargową (por. wyrok TK z 24 lutego 1999 r., sygn. SK 4/98; wyrok TK z 8 czerwca 1999 r., sygn. SK 12/98; postanowienie TK z 9 lipca 2012 r., sygn. SK 19/10, OTK ZU nr 7/A/2012, poz. 87; postanowienie TK z 20 grudnia 2007 r., sygn. SK 67/05, OTK ZU nr 11/A/2007, poz. 168). Na gruncie tego orzecznictwa zakres dopuszczalności wniesienia skargi konstytucyjnej przez osoby prawne nie jest jednak wyraźny. Przyjmuje się bowiem, że osobowość prawna nie przesądza zagadnienia legitymacji skargowej. „Zakres podmiotowy skargi konstytucyjnej jest więc określony, po pierwsze, przez charakter tej instytucji pomyślanej jako środek ochrony konstytucyjnych praw i wolności, przede wszystkim człowieka i obywatela, po drugie, przez zakres podmiotowy poszczególnych wolności lub praw albo obowiązków konstytucyjnych, po trzecie, status (charakter) prawny danego podmiotu – rozumiany jako zdolność bycia podmiotem praw i wolności konstytucyjnych (publicznych praw podmiotowych) chronionych za pomocą skargi konstytucyjnej” (postanowienie TK z 6 kwietnia 2011 r., sygn. SK 21/07, OTK ZU nr 3/A/2011, poz. 28; por. także postanowienia TK z: 22 maja 2007 r., sygn. SK 70/05, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 60; 8 kwietnia 2008 r., sygn. SK 80/06, OTK ZU nr 3/A/2008, poz. 51; 2 grudnia 2015 r., sygn. SK 36/14, OTK ZU nr 11/A/2015, poz. 189). Odmawia się w związku z tym zdolności skargowej państwu oraz osobom prawnym realizującym funkcję władzy publicznej, w szczególności jednostkom samorządu terytorialnego.

Niejednolicie w orzecznictwie Trybunału prezentuje się zagadnienie zdolności skargowej publicznych podmiotów gospodarczych, w szczególności spółek prawa handlowego z udziałem Skarbu Państwa. Przeważało jednak stanowisko, zgodnie z którym osobom takim nie przysługuje zdolność skargowa (zob. postanowienia TK z: 22 maja 2007 r., sygn. SK 70/05; 8 kwietnia 2008 r., sygn. SK 80/06; 6 kwietnia 2011 r., sygn. SK 21/07). Za kryterium pozwalające odróżnić osobę publiczną od prywatnej przyjmuje się kryterium majątkowe, wskazujące, do kogo w znaczeniu ekonomicznym należy majątek osoby prawnej. W przypadku, gdy pochodzenie tego majątku ma charakter mieszany, kryterium majątkowe stanowi je-

dynie wstęp do dalszej analizy zdolności skargowej osoby prawnej. W rachubę wchodzi kolejne kryterium – funkcjonalne. Rozstrzyga ono, czy władza publiczna i w jakim zakresie ma wpływ na funkcjonowanie osoby prawnej.

Ta złożona i niejasna koncepcja zdolności skargowej osób prawnych właściwie została zbudowana na powierzchownej i wybiórczej wykładni językowej rozpoczynającego art. 79 ust. 1 Konstytucji zwrotu „każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa...”, przeprowadzonej na potrzeby osiągnięcia z góry założonego celu i abstrahującej od podstaw wykładni systemowej. Nie sposób się z nią zatem zgodzić. Po pierwsze, argument wynikający z art. 79 ust. 1 Konstytucji można zawęzić do wyrażenia „każdy”, w oderwaniu od pozostałej części przepisu – „czyje prawa lub wolności...” (por. postanowienie TK o sygn. SK 21/07), co już na wstępie budzi sprzeciw na tle dyrektywy nakładającej obowiązek interpretacji zawsze w kontekście. Pomijając to zastrzeżenie, można twierdzić, że słowo „każdy” obejmuje również osoby prawne. Wynika to z apriorycznego uznania, że ustrojodawca był zdeterminowany przez podmiotowość ustawowych tworców, jakimi są osoby prawne. Jednakże art. 79 ust. 1 Konstytucji stanowiący o prawie do skargi konstytucyjnej, znajduje się w rozdziale II Konstytucji „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela”, a rozpoczyna go art. 30 zdanie pierwsze Konstytucji, zgodnie z którym przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest źródłem wolności i praw człowieka i obywatela. Z natury rzeczy godność człowieka nie przysługuje konstrukcjom normatywnym – osobom prawnym. Ponadto, Konstytucja jako najwyższy akt normatywny państwa sama kreuje fundamentalne założenia prawne, w tym to, do kogo jest skierowana. To ustrojodawca decyduje o zakresie podmiotowym obowiązywania Konstytucji. Koniecznymi adresatami Konstytucji są ludzie – dla nich została uchwalona i im ma służyć. Osoby prawne są wyłącznie normatywnymi bytami, mogą, ale nie muszą istnieć w systemie prawnym. Zaczynając od organicznej, a kończąc na normatywnej koncepcji istoty osoby prawnej, biorąc pod uwagę całe spektrum opinii na ten temat, osoba prawna ma zawsze podstawę w przepisie prawa, choćby przepis ten miał jej byt, w zamierzeniu twórców, jedynie deklarować, a nie tworzyć. Osoba prawna z tego punktu widzenia jest instytucją ściśle normatywną; jest zależna od przepisu prawa i zasadniczo ma podstawę tylko w ustawodawstwie zwykłym. Ustawa nie może determinować tak fundamentalnego zagadnienia jak adresaci Konstytucji, gdy ta nie deleguje generalnie na rzecz ustawodawcy kompetencji do regulacji tej kwestii. Konstytucja RP w nielicznych przepisach odwołuje się do instytucji osób prawnych (art. 93 ust. 2, art. 165 ust. 1, art. 203 ust. 1 oraz 2, art. 216 ust. 2), niemniej poza art. 165 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji żaden z nich nie gwarantuje istnienia w prawie polskim osób prawnych. Podmiotowość prawną, z natury rzeczy, ma także państwo polskie (Skarb Państwa).

Po drugie, wykładnia wyrażenia „każdy” może uwzględniać kontekst sformułowania „czyje prawa lub wolności...”. Prowadzi to do wniosku, że legitymacja skargowa przysługuje tylko temu, kto jest podmiotem konstytucyjnych praw i wolności. Jak już wspomniano, instytucje te zostały uregulowane w rozdziale II Konstytucji „Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela”, rozpoczynającym się art. 30 zdanie pierwsze Konstytucji. Przepis ten stanowi, że konstytucyjne prawa i wolności wynikają z przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka. Twierdzenie na tym tle, że konstytucyjne prawa i wolności wynikające z godności człowieka przysługują także osobom prawnym, pozbawione jest racji. Co prawda, zgodnie z art. 165 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji jednostkom samorządu terytorialnego przysługują prawo własności i inne prawa majątkowe, jednakże przepis ten jedynie potwierdza, że osobom prawnym zasadniczo nie przysługują konstytucyjne prawa i wolności. Gdyby do osób prawnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego, miał zastosowanie art. 64 ust. 1 Konstytucji, zgodnie z którym „każdemu” przysługuje w szczególności prawo do własności oraz innych praw majątkowych, to art. 165 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji byłby zbędny. Prawa wymienione w tym przepisie mają zatem inne źródło niż w przypadku osób fizycznych (god-

ność człowieka – art. 30 zdanie pierwsze Konstytucji). Dlatego również tryb ich ochrony jest odmienny. Przyjęcie, że instytucja skargi konstytucyjnej jest zarezerwowana wyłącznie dla osób fizycznych nie pozbawia ochrony konstytucyjnej osób prawnych. Przepisy ograniczające własność lub wolność prowadzenia działalności gospodarczej mogą być poddane kontroli konstytucyjnej (w szczególności z art. 20 - art. 22 Konstytucji) w trybie art. 191 Konstytucji. Opinię tę wyrażono w orzeczeniu o sygn. SK 6/99. Mylne jest jednak twierdzenie składu orzekającego w tej sprawie, że organizacje społeczne mogą skorzystać z instytucji skargi konstytucyjnej „wtedy gdy (...) same są osobami prawnymi wymienionymi w art. 191 ust. 1 pkt 3-5 konstytucji i spełniają wymagania przewidziane w art. 191 ust. 2 (...)”. Kontrola abstrakcyjna zgodności przepisów prawnych z Konstytucją stanowi bowiem odrębną instytucję prawną niż skarga konstytucyjna. Niemniej przysługuje ona osobom prawnym za pośrednictwem podmiotów wymienionych w art. 191 ust. 1 Konstytucji.

Powyższe uwagi prowadzą do wniosku, że prawo do skargi konstytucyjnej (zdolność skargowa) nie przysługuje osobom prawnym. Zdolność skargowa osób prawnych mogłaby być zaakceptowana, gdyby najwyższy akt prawny państwa (Konstytucja, ustawa zasadnicza) jednoznacznie rozstrzygnął, w drodze szczególnego wyjątku, że prawnopodstawowe prawa i wolności lub przynajmniej zdolność skargowa przysługują także normatywnym konstrukcjom prawnym, jakimi są osoby prawne. Takie rozwiązania zawierają w szczególności Ustawa Zasadnicza RFN z 23 maja 1949 r. (art. 19 ust. 3), Konstytucja Hiszpanii z 27 grudnia 1978 r. (art. 162 ust. 1 lit. b), Konstytucja Słowacji z 1 września 1992 r. (art. 127 ust. 1) czy Konstytucja Estonii z 28 czerwca 1992 r. (§ 9 w związku z § 152). Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej nie zawiera odpowiednika takich regulacji.

Z tych względów wydanie wyroku w sprawie było niedopuszczalne, dlatego postępowanie w niej należało umorzyć (art. 59 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK).

Zdanie odrębne

sędziego TK Justyna Piskorskiego
do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego
z 16 grudnia 2025 r., sygn. SK 46/20

Na podstawie art. 106 ust. 3 zdanie pierwsze ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) zgłaszam zdanie odrębne do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 16 grudnia 2025 r. (sygn. SK 46/20).

Postanowienie to jest – w mojej ocenie – skrajnie niepoprawne. Przyczyną tak daleko posuniętej negatywnej oceny jest zarówno merytoryczna, jak i logiczna błędność jego uzasadnienia w kontekście legitymacji skargowej podmiotów innych niż osoby fizyczne. Moim zdaniem, nie tylko nie znajduje ono oparcia w Konstytucji i dotychczasowym orzecznictwie Trybunału, lecz także może prowadzić do bardzo szkodliwych skutków.

1. W niniejszym postanowieniu Trybunał rozpoczął swój wywód od stwierdzenia, że konieczne jest przeanalizowanie legitymacji skargowej skarżącej i że „[m]imo innych wad skargi, uniemożliwiających wydanie wyroku w sprawie, naczelnym powodem umorzenia postępowania w sprawie był brak legitymacji skarżącego do wniesienia skargi. Skarżący jest osobą prawną, a tej nie przysługuje legitymacja skargowa, określona w art. 79 ust. 1 Konstytucji” (s. 22-23).

Trybunał przeanalizował następnie tok rozumowania towarzyszący członkom Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego podczas debaty nad treścią i zakresem art. 79 Konstytucji. Z niewiadomych względów stwierdził przy tym, że „[w] pracach Komisji nie wybrzmiał pogląd, w ramach którego posłużenie się słowem «każdy» zamiast «obywatel polski» miało służyć rozszerzeniu kręgu podmiotów uprawnionych do wnoszenia skargi poza osoby fizyczne”, przy czym oczywistym jest, że pojęcie „każdy” w istocie wskazuje na znacząco szerszy krąg podmiotowy niż „obywatel polski”, również w zakresie grupy osób fizycznych. Trudno zatem obronić tezę, że zamiana tych pojęć nie służyła rozszerzeniu kręgu podmiotów, którym ustrojodawca przyznał legitymację skargową przed Trybunałem Konstytucyjnym.

Następnie na podstawie przeprowadzonej analizy swojego dorobku orzeczniczego Trybunał słusznie skonstatował, że w jego orzecznictwie wypracowano „stanowisko, zgodnie z którym osoby prawne zasadniczo mają legitymację skargową” (s. 27).

W kolejnym kroku Trybunał dokonał analizy wypadków, w których odmawia się legitymacji skargowej osobom prawnym i innym podmiotom, które w istocie realizują funkcje władzy publicznej. Powyższa część została podsumowana stwierdzeniem, że „[t]a złożona i niejasna koncepcja zdolności skargowej osób prawnych właściwie została zbudowana na powierzchownej i wybiórczej wykładni językowej rozpoczynającego art. 79 ust. 1 Konstytucji zwrotu «każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa...», przeprowadzonej na potrzeby osiągnięcia z góry założonego celu, i abstrahującej od podstaw wykładni systemowej” (s. 28).

W dalszej kolejności Trybunał wywiódł, że użyte w Konstytucji słowo „każdy” w kontekście skargi konstytucyjnej nie odnosi się do osób prawnych, ponieważ żaden z przepisów Konstytucji nie gwarantuje konieczności istnienia w prawie polskim osób prawnych oraz twierdzenie, iż wolności i prawa człowieka i obywatela mogą dotyczyć także osób prawnych, jest pozbawione uzasadnienia. Podkreślił, że „[c]o prawda, zgodnie z art. 165 ust. 1 zdanie drugie Konstytucji jednostkom samorządu terytorialnego przysługują prawo własności i inne prawa majątkowe, jednakże przepis ten jedynie potwierdza, że osobom prawnym zasadniczo nie przysługują konstytucyjne prawa i wolności” (s. 29).

Pogląd taki jest odosobniony w orzecznictwie Trybunału. W postanowieniu z 4 lipca 2023 r., sygn. SK 78/19 (OTK ZU A/2023, poz. 69), analogicznie wskazano, że Trybunał powinien przyjmować do rozpoznania wyłącznie skargi pochodzące od osób fizycznych. Za taką koncepcją miało wówczas przemawiać to, że pod konstytucyjnym pojęciem „każdy” powinien być rozumiany wyłącznie każdy poszczególny człowiek. W postanowieniu Trybunału zawierającym tego rodzaju wywód można przeczytać, że „[w]ykładnia historyczna art. 79 ust. 1 Konstytucji prowadzi do jednoznacznego wniosku, że wolą ustrojodawcy było nadanie wyrażeniu «każdy» wyłącznie znaczenia obejmującego każdego człowieka i obywatela. Analiza stenogramów dyskusji w toku prac przygotowawczych Konstytucji dotyczących przedmiotowej regulacji nie pozostawia żadnych wątpliwości co do woli ustrojodawcy. W toku dyskusji nie pojawiło się żadne inne rozumienie wyrażenia «każdy» niż każdy człowiek i obywatel (zob. tomy: VIII, X, XI, XVIII, XXXVIII, XLIV Biuletynu KKZN). Wyrażenie «każdy» zostało przez ustrojodawcę dookreślone poprzez słowa: «czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone». Stanowi to dodatkowe potwierdzenie woli ustrojodawcy, aby legitymację skargową przyznać jedynie człowiekowi i obywatelowi. Konstytucyjne wolności lub prawa przysługują bowiem, zgodnie z tytułem rozdziału II Konstytucji, właśnie człowiekowi i obywatelowi. Dodatkowe potwierdzenie intencji ustrojodawcy wynika z treści art. 30 Konstytucji, zgodnie z którym źródłem wolności i praw człowieka i obywatela jest przyrodzona i niezbywalna godność człowieka”.

Pogląd ten, zdecydowanie dotychczas osamotniony i wyrażony oprócz powyższego postanowienia również w zdaniu odrębnym s. K. Pawłowicz do postanowienia z 15 lipca 2021 r., sygn. SK 32/15 (OTK ZU A/2021, poz. 41), zasługuje na zdecydowaną krytykę. Nie

znajduje żadnego umocowania w dotychczasowym orzecznictwie Trybunału. Co więcej, jego realizacja pozbawiłaby osoby prawne – niewątpliwie będące zarówno podmiotami konstytucyjnych praw i wolności (jak na przykład – wbrew twierdzeniom wyrażonym w postanowieniu – prawa własności), jak i konstytucyjnych obowiązków (w tym w szczególności ponoszenia ciężarów związanych z opodatkowaniem czy obowiązków w zakresie ochrony środowiska) prawa do dochodzenia ich ochrony przed Trybunałem.

Nie ma żadnych powodów, by uznać, że pod pojęciem „każdy” z art. 79 ust. 1 Konstytucji ustrojodawca rozumiał wyłącznie osoby fizyczne. Dokonanie wykładni terminu konstytucyjnego przez Trybunał w drodze jego orzecznictwa również jest dopuszczalne (czego najjaskrawszym przykładem są wszystkie zasady pomocnicze względem zasady demokratycznego państwa prawnego, wywodzone z art. 2 Konstytucji czy rozumienie poszczególnych punktów testu proporcjonalności z art. 31 ust. 3 Konstytucji). Przyjęcie proponowanej przez Trybunał wąskiej wykładni art. 79 ust. 1 prowadziłyby do niczym nieuzasadnionej eliminacji bardzo licznej grupy skarżących, co wprowadziłoby pewne usprawienie w postępowaniu przed Trybunałem, ale równocześnie pozbawiłoby ogromnej rzeszy podmiotów prawa do domagania się kontroli konstytucyjności norm, na podstawie których orzeczono o ich wolnościach lub prawach. Ograniczenie takie, w kontekście dotychczasowego dorobku orzeczniczego Trybunału, w żaden sposób nie daje się obronić. Trybunał w swoim orzecznictwie wskazywał już w odniesieniu do art. 79 Konstytucji, że „przepis konstytucji z językowego punktu widzenia nie budzi wątpliwości, argumentum *a rubrica* (argument odwołujący się do systematyki ustawy zasadniczej) powinien ustąpić” (wyrok z 24 lutego 1999 r., sygn. SK 4/98, OTK ZU nr 2/1999, poz. 24). Przedstawiciele doktryny również wskazywali – i to od początku obowiązywania Konstytucji – że podmioty niebędące osobami fizycznymi posiadają zdolność skargową (zob. np. P. Tuleja, M. Grzybowski, *Skarga konstytucyjna jako środek ochrony praw jednostki w polskim systemie prawa*, [w:] *Sądy i trybunały w konstytucji i praktyce*, red. W. Skrzydło, Warszawa 2005, s. 108; L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2009, s. 94-95; A. Łabno, *Skarga konstytucyjna w Konstytucji III RP*, [w:] *Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji RP*, red. B. Banaszak, A. Preisner, Warszawa 2001, s. 765; B. Szmulik, *Skarga konstytucyjna. Polski model na tle porównawczym*, Warszawa 2006, s. 111 i nast.; S. Witkowski, *Zdolność skargowa podmiotów niebędących osobami fizycznymi – przegląd wybranych systemów prawnych*, [w:] *Konstytucja. Rząd. Parlament. Księga jubileuszowa profesora Jerzego Ciemniewskiego*, red. P. Radziejewicz, J. Wawrzyniak, Warszawa 2014, s. 382).

W zdaniach odrębnych do postanowienia o sygn. SK 78/19 również podkreślano wyjątkową nietrafność i szkodliwość tego poglądu. W pierwszym z nich s. J. Stelina wskazał, że „[o]soby prawne uczestniczą w obrocie prawnym na zbliżonych zasadach jak osoby fizyczne, oczywiście z uwzględnieniem różnic między nimi. Mogą prowadzić działalność gospodarczą, zawierać umowy, nabywać własność i inne prawa majątkowe. Warto przy tym zwrócić uwagę, że w istocie zakresy uprawnień osób fizycznych i osób prawnych krzyżują się ze sobą, co oznacza, że z naturalnych powodów z części uprawnień mogą korzystać wyłącznie osoby fizyczne, z drugiej jednak strony istnieją takie rodzaje działalności i związanych z nimi atrybutów, które z mocy ustaw szczególnych są zastrzeżone jedynie dla osób prawnych określonego typu (np. działalność bankową czy ubezpieczeniową mogą prowadzić co do zasady wyłącznie spółki akcyjne)”. Zauważył ponadto, że odrębności te nie mogą przyczyniać się do odmowy dużej grupie podmiotów ochrony w drodze skargi konstytucyjnej, zagwarantowanej przez ustrojodawcę. „Nie sposób jednak przypisać wszystkich regulacji zawartych w rozdziale II Konstytucji wyłącznie do osób fizycznych. Jeśliby tak było, to po pierwsze ustrojodawca nie musiałby w treści niektórych przepisów zawęzać ich zakresu jedynie do ludzi (np. w art. 38) lub obywateli (jak np. w art. 30), a po drugie na osobach prawnych nie ciążyłyby pewne obowiązki (np. przestrzegania prawa – art. 83 czy podatkowe – art. 84). Dlatego uwa-

zam, że – wbrew temu co przyjął Trybunał w postanowieniu z dnia 4 lipca 2023 r. (SK 78/19) – najprostszym rozwiązaniem omawianego problemu nie jest w ogóle wyłączenie podmiotów zbiorowych z zakresu regulacji rozdziału II Konstytucji, a po prostu przyjęcie, że w zależności od rodzaju konstytucyjnego uprawnienia czy obowiązku do jednostek organizacyjnych, w tym osób prawnych, część przepisów nie ma (np. art. 30, 39, 40 etc.), a część ma zastosowanie (np. art. 32 o równości czy art. 64 ust. 1 o ochronie prawa własności). Dla dopuszczalności merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej kluczowe znaczenie ma ustalenie legitymacji podmiotu ją wnoszącego – jego zdolności skargowej. W mojej ocenie, wprost z treści art. 79 Konstytucji wynika możliwość wniesienia skargi przez każdy podmiot, w tym także osobę prawną, pod warunkiem jednak, że skarżący jest podmiotem konstytucyjnej wolności lub prawa. Ograniczenie to jest w sposób oczywisty skierowane również do osób prawnych, ponieważ legitymacja do wniesienia skargi konstytucyjnej uzależniona jest od ich zdolności do występowania w roli beneficjentów praw podmiotowych. (zob. postanowienia TK z: 2 grudnia 2015 r., sygn. SK 36/14, OTK ZU nr 11/A/2015, poz. 189 oraz 27 października 2021 r., sygn. SK 40/20, OTK ZU A/2022, poz. 8)”. Podobne wnioski przedstawiono w drugim zdaniu odrębnym, zgłoszonym wówczas przez s. A. Zielonackiego. Podkreślił on, że dotychczasowe orzecznictwo bez najmniejszej wątpliwości przyznało legitymację skargową spółkom prawa handlowego, spółdzielniom mieszkaniowym, rolniczym spółdzielniom produkcyjnym, spółdzielniom pracy, publicznym zakładom opieki zdrowotnej, uczelniom wyższym i fundacjom, a nawet wspólnotom mieszkaniowym, których status prawny określa się jako tzw. ułomne osoby prawne. Wskazał ponadto, że „dopuszczalność wniesienia skargi konstytucyjnej uznał Trybunał Konstytucyjny w pełnym składzie (zob. przywołane wyroki w sprawach SK 26/02, SK 10/05, SK 63/05, SK 7/06 i SK 3/13). Jest to zatem wiążące dla pozostałych składów Trybunału na zasadzie – obowiązujących kolejno – art. 25 ust. 1 pkt 1 lit. e *in fine* ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.), art. 44 ust. 1 pkt 1 lit. e (w pierwotnym brzmieniu) ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064, ze zm.), art. 26 ust. 1 pkt 1 lit. f *in fine* ustawy z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1157) oraz art. 37 ust. 1 pkt 1 lit. e *in fine* [u.o.t.p.TK] Tym samym w sprawie SK 78/19 Trybunał – chcąc umorzyć postępowanie ze względu na motywy przedstawione w uzasadnieniu postanowienia z 4 lipca 2023 r. (...) – powinien był bezwzględnie procedować w pełnym składzie”.

Z powyższych względów, przyłączając się do poglądów zaprezentowanych w zdaniach odrębnych do postanowienia o sygn. SK 78/19, uważam, że przedstawione w niniejszym postanowieniu rozumowanie jest błędne i nie ma żadnego umocowania ani w treści przepisów Konstytucji, ani w dotychczasowym orzecznictwie Trybunału. Skarga konstytucyjna, ustanowiona w art. 79 Konstytucji, pełni funkcję ochrony konstytucyjnych wolności i praw wobec władzy publicznej. Celem tej instytucji nie jest ochrona abstrakcyjnego podmiotu — lecz realnej sfery prawnej, którą Konstytucja chroni w praktyce. Wiele dóbr konstytucyjnych (np. prawo własności, prawo do działalności gospodarczej, prawo do sądu) ma charakter gospodarczoprawny i realizuje się nie tylko wobec osób fizycznych, lecz także wobec osób prawnych. Wykluczenie osób prawnych z możliwości wnoszenia skargi konstytucyjnej pozbawiałoby skutecznego środka ochrony dla wielu rzeczywistych sytuacji naruszenia praw konstytucyjnych w sferze gospodarczej i organizacyjnej.

Należy pamiętać, że istota podmiotów zbiorowych sprowadza się do tego, że mają one służyć jednostkom do realizacji praw i wolności. Co za tym idzie, próba dalszego rozposzczyniania poglądu, jaki legł u podstaw postanowienia w sprawie o sygn. SK 46/20, prowadzi do szkodliwych skutków, które mogą wiązać się nawet – w skrajnym wypadku – z uznaniem przez podmioty prawa prywatnego inne niż osoby fizyczne, że nie ciąży na nich żadne wynikające z Konstytucji obowiązki.

2. Niezależnie od aspektu merytorycznego, pogląd zaprezentowany w postanowieniu budzi również wątpliwości z punktu widzenia logicznej konstrukcji uzasadnienia, jednocześnie prowadząc do niebezpiecznych następstw, z których sam Trybunał wydaje się nie zdawać sobie sprawy.

Postanowienie zawiera nieuprawnione uproszczenie, dające się sprowadzić do twierdzenia, że skoro zdolność skargowa podmiotów prawa prywatnego nie była rozważana podczas prac KKZN, to nie może im przysługiwać. Podobnie zdaje się – choć nie wprost – odnosić do przysługiwania im prawa własności (które Konstytucja przewiduje poza osobami fizycznymi wyłącznie dla jednostek samorządu terytorialnego). Trybunał nie podał przy tym żadnej argumentacji, która nie została by już wcześniej przez niego wzięta pod rozwagę w całym okresie obowiązywania Konstytucji i nie prowadziła do wykształcenia omówionego już we wcześniejszej części zdania odrębnego poglądu o przyznaniu takim podmiotom legitymacji skargowej.

Jeżeli, jak zasugerowano w uzasadnieniu postanowienia, konstytucyjne prawa i wolności przysługiwałyby wyłącznie podmiotom wymienionym w Konstytucji, to samo należałoby odnieść również w szczególności do określonych w Konstytucji obowiązków. Tymczasem ponownego podkreślenia wymaga, że osoby prawne są powszechnie adresatami obowiązków publicznoprawnych, takich jak obowiązki podatkowe, obowiązki wynikające z regulacji gospodarczych czy obowiązki w zakresie ochrony środowiska. Wyłączenie ich zdolności skargowej wywołuje niedającą się uzasadnić sytuację, w której podmioty niemające prawa do ochrony konstytucyjnej są równocześnie obciążone konstytucyjnymi obowiązkami, co samo w sobie już narusza konstytucyjne zasady, na przykład równości wobec prawa czy demokratycznego państwa prawnego.

Konstytucja wymaga zaś, by środki ochrony były efektywne. Wyłączenie grupy podmiotów, które w praktyce są stronami stosunków chronionych przez Konstytucję, godzi w zasadę skuteczności tej ochrony. Trybunał, jako strażnik zgodności ustaw z Konstytucją, nie powinien tworzyć próżni ochronnej dla kategorii dotkniętych naruszeniem. Jej wykreowanie, w drodze orzecznictwa takiego, jak niniejsze postępowanie, sprawiłoby, że spółki i liczne inne podmioty stałyby się „podmiotami drugiej kategorii”, jak słusznie określił to s. J. Stelina w cytowanym już zdaniu odrębnym do postanowienia o sygn. SK 78/19.

Taka sytuacja może mieć również dalej idące konsekwencje, polegające na kwestionowaniu przez podmioty prawa prywatnego nakładania na nie obowiązków – z przyczyn dokładnie takich samych, z jakich w niniejszej sprawie odmawia się im zdolności do występowania przed Trybunałem Konstytucyjnym w charakterze skarżącego. Skoro bowiem Konstytucja nie przewiduje ich istnienia, to tym bardziej – stosując rozumowanie identyczne, jak w krytykowanym postanowieniu – nie może skutecznie nałożyć na te podmioty żadnych obowiązków. Pogląd taki, jako dalece szkodliwy i zupełnie niezrozumiały, nie może się ostać i zasługuje na jednoznaczny sprzeciw.

Mając na uwadze przywołane powyżej okoliczności, złożenie niniejszego zdania odrębnego stało się konieczne.

Zdanie odrębne
sędziego TK Bartłomieja Sochańskiego
do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego
z dnia 16 grudnia 2025 r. o sygn. SK 46/20

Na podstawie art. 106 ust. 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) zgłaszam zdanie odrębne do postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 16 grudnia 2025 r., sygn. SK 46/20.

Nie zgadzam się z postanowieniem Trybunału Konstytucyjnego z 16 grudnia 2025 r. o umorzeniu postępowania w sprawie SK 46/20 z tych samych powodów, które zawarł w swoim zdaniu odrębnym do tego rozstrzygnięcia sędzia TK Justyn Piskorski.